

Sygn. akt VII U 1041/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 grudnia 2016 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Lucyna Łaciak

Protokolant: st. sekr. sądowy Maria Nalewczyńska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 19 grudnia 2016 r. w Warszawie

sprawy W. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W.

o odsetki (po rencie)

na skutek odwołania W. C.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W.

z dnia 27 maja 2016 r. znak:(...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje odwołującemu W. C. prawo do odsetek w związku z ustaleniem prawa do renty z tytułu trwałej całkowitej niezdolności do pracy za okres od dnia 01 października 2014 r. do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. w dniu 27 maja 2016 roku wydał decyzję znak: (...), którą na podstawie wyroku Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z dnia 14 kwietnia 2016 roku ponownie ustalił prawo W. C. do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Następnie decyzją z dnia 17 czerwca 2016 roku znak: (...) organ rentowy odmówił przyznania ubezpieczonemu W. C. odsetek od renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy przyznanej wyrokiem Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z dnia 14 kwietnia 2016 roku (decyzja organu rentowego z dnia 27 maja 2016 roku tom I k. 277 - 278 a.r., decyzja organu rentowego z dnia 17 czerwca 2016 roku, tom I k. 287 – 288 a.r.)

Odwołujący W. C. w dniu 16 czerwca 2016 roku złożył odwołanie od decyzji organu rentowego z dnia 27 maja 2016 roku. Odwołujący zakwestionował fakt niewypłacenia mu odsetek od renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy przyznanej wyrokiem Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z dnia 14 kwietnia 2016 roku, za okres od 1 października 2014 roku do 30 czerwca 2016 roku. Powyższe odwołujący argumentował faktem, iż w jego ocenie to organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieterminowe wypłacenie mu świadczenie (odwołanie z dnia 16 czerwca 2016 roku, k. 2 a.s.). Ubezpieczony w dniu 4 lipca 2016 roku złożył kolejne odwołanie tym razem od decyzji organu rentowego z dnia 17 czerwca 2016 roku. W uzasadnieniu odwołania ubezpieczony powołał się na te same okoliczności co w odwołaniu z dnia 16 czerwca 2016 roku. (odwołanie z dnia 4 lipca 2016 roku, k. 2 a.s. VII U 1049/16)

W dniu 18 lipca 2016 roku na podstawie art. 291 k.p.c. Sąd połączył sprawę VII U 1049/16 ze sprawą VII U 1041/16 celem łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia oraz zarządził prowadzenie ich dalej pod wspólną sygnaturą VII U 1041/16. (zarządzenie z dnia 18 lipca 2016 roku, k. 5 a.s. VII U 1049/16)

Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W., w odpowiedzi na odwołanie z dnia 12 lipca 2016 roku wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

W uzasadnieniu odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wskazał, że w przedmiotowej sprawie wyrokiem z dnia 14 kwietnia 2016 roku (wydany w sprawie pod sygn. akt VII U 202/15) Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 1 października 2014 roku w ten sposób, że przyznał odwołującemu prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od dnia 1 października 2014 roku na stałe.. Prawomocny wyrok Sądu Okręgowego dla Warszawy-Pragi w Warszawie wpłynął do organu rentowego w dniu 10 maja 2016 roku. Organ rentowy wskazał, że odmówił odwołującemu prawa do odsetek ponieważ organ odwoławczy nie orzekł o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Zdaniem organu rentowego stan zdrowia odwołującego był na tyle zawiły, iż musiał zostać ostatecznie ustalony przez Sąd (odpowiedź na odwołanie z dnia 12 lipca 2016 roku, k. 3 a.s.).

Zaznaczyć należy, iż strony postępowania do zamknięcia rozprawy w 19 grudnia 2016 roku nie modyfikowały zgłoszonych stanowisk i wywodziły jak dotychczas (protokół rozprawy z dnia 19 grudnia 2016 roku, k. 109 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczonemu W. C. decyzją z dnia 25 października 2012 roku została przyznana renta z tytułu całkowitej niezdolności do pracy do dnia 30 września 2014 roku (decyzja z dnia 25 października 2012 roku, tom I k. 101 a.r.). W dniu 24 lipca 2014 roku odwołujący złożył do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. wniosek o ponowne ustalenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy (wniosek z dnia 24 lipca 2014 roku, tom I k. 165 a.r.).

Skutkowało to zainicjowaniem przez organ rentowy postępowania administracyjnego, w trakcie którego wnioskodawca został skierowany na badanie do Komisji Lekarskiej ZUS, która orzeczeniem z dnia 1 grudnia 2014 roku uznała, że wnioskodawca jest trwale częściowo niezdolny do pracy, a daty jej powstania nie można ustalić (orzeczenie Komisji Lekarskiej ZUS z dnia 1 grudnia 2014 roku tom I, k. 197 – 198 a.r.). Następnie organ rentowy (opierając się na orzeczeniu Komisji Lekarskiej), w dniu 24 grudnia 2014 roku wydał decyzję znak: (...), którą odmówił ubezpieczonemu prawa do renty (decyzja ZUS z dnia 24 grudnia 2014 roku, tom I k. 201 - 202 a.r.).

W. C. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 24 grudnia 2014 roku, złożył odwołanie (odwołanie z dnia 27 stycznia 2015 roku, k. 211 akt, tom I k. 211 a.r.) co implikowało postępowanie przed Sądem Okręgowym Warszawa-Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych pod sygn. akt VII U 202/15. W/w Sąd po rozpoznaniu sprawy, w dniu 14 kwietnia 2016 roku wydał wyrok, którym zmienił decyzję organu rentowego z dnia 24 grudnia 2014 roku i przyznał ubezpieczonemu prawo do renty z tytułu całkowitej, trwałej niezdolności do pracy od dnia 1 października 2014 roku na stałe (wyrok z dnia 14 kwietnia 2016 roku, k. 94 akt VII U 202/15).

Żadna ze stron nie zaskarżyła orzeczenia z dnia 14 kwietnia 2016 roku co skutkowało jego uprawomocnieniem. W dalszej kolejności decyzją z dnia 27 maja 2016 roku w/w wyrok został wykonany przez organ rentowy. (decyzja z dnia 27 maja 2016 roku, k. 371 tom III a.r.).

Ubezpieczony w dniu 15 czerwca 2016 roku odwołał się od decyzji z dnia 27 maja 2016 roku wskazując, iż został pozbawiony przez organ rentowy prawa do odsetek od renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy za okres od 1 października 2014 roku do 30 czerwca 2016 roku. (odwołanie z dnia 15 czerwca 2016 roku, k. 2 a.s.)

Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzją z dnia 17 czerwca 2016 roku odmówił odwołującemu prawa do odsetek, argumentując to brakiem rozstrzygnięcia w zakresie odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (decyzja z dnia 17 czerwca 2016 roku, tom I k. 287 – 288 a.r.).

Ubezpieczony odwołał się także od decyzji organu rentowego z dnia 17 czerwca 2016 roku. (odwołanie z dnia 4 lipca 2016 roku, k. 2 a.s. VII U 1049/16)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie materiału dowodowego w postaci akt rentowych dołączonych do akt sprawy. Sąd wskazuje przy tym, że w całości uwzględnił znajdujący się w aktach VII U 1049/16 wyrok Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z dnia 14 kwietnia 2016 roku. Dowody w zakresie w jakim Sąd oparł na nich swoje ustalenia są spójne, logiczne i wzajemnie się uzupełniają. Zdaniem Sądu, materiał dowodowy cechuje się wysokim walorem dowodowym, pozwalającym na obiektywną ocenę faktycznie spornych okoliczności sprawy.

Sąd zauważył również, że strony postępowania nie zgłaszały żadnych zastrzeżeń co do materiału dowodowego, i w związku z tym zgromadzony materiał uznany został za bezsporny i wystarczający do wydania orzeczenia.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Odwołanie ubezpieczonego W. C. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. z dnia 27 maja 2016 roku, znak: (...) jest zasadne i podlega uwzględnieniu.

Zdaniem Sądu dla rozstrzygnięcia sporu w niniejszej sprawie kluczowe znaczenie ma regulacja art. 85 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2016 r. poz. 963, dalej: ustawa systemowa). W ust. 1 tego przepisu wskazano bowiem, iż - jeżeli Zakład (Ubezpieczeń Społecznych) - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności.

Jak wynika to z utrwalonego poglądu orzecznictwa - odpowiedzialność organu rentowego za opóźnienia kształtuje się zatem na zasadzie winy i jest ona wyłączona w każdym przypadku, gdy przyczyna opóźnienia powstała niezależnie od zachowania organu rentowego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 roku, sygn. akt II UK 214/02, OSNP z 2004 roku, z. 5, poz. 89). Regulacja ta, z uwagi na swoje usytuowanie w systemie prawa ubezpieczeń społecznych, ma zastosowanie do wszystkich świadczeń wypłacanych przez ZUS, o ile nie wyłączają jej przepisy szczególne.

Natomiast, w myśl art.118 ust. 1 Ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2016 r. poz. 887, dalej: ustawa emerytalna) - organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120.

Powyższe przepisy w sposób szczególny regulują odpowiedzialność organu rentowego w zakresie odsetek w sytuacji nieterminowego ustalenia i wypłacenia przez organ należnego wnioskodawcy świadczenia. Stwierdzić należy, iż z zestawienia obu wyżej przywołanych przepisów (art. 118 ust. 1 ustawy emerytalnej oraz art. 85 ust. 1 ustawy systemowej) wynika, iż: 1) na organie spoczywa obowiązek pełnego wyjaśnienia okoliczności koniecznych dla przyznania prawa oraz ustalenia jego wysokości w szczególności na podstawie przedłożonych przez wnioskującego dokumentach; 2) w razie niemożności ustalenia spornych kwestii wyjaśnienie może nastąpić przed organem odwoławczym; 3) nie każde wyjaśnienie przez organ odwoławczy okoliczności spornych, a jedynie tych niezawinionych przez organ rentowy – zwolni ten organ od odpowiedzialności za nie wydanie decyzji po postępowaniu wyjaśniającym przed samym organem rentowym.

W ocenie Sądu, jeżeli dane okoliczności stały się sporne na skutek bezpodstawnego ich zakwestionowania przez organ, będzie on wówczas zobowiązany do wypłaty odsetek za nieterminowość – na skutek doprowadzenia do konieczności odwołania się od błędnej decyzji organu rentowego. Jak przyjmuje judykatura, zawarte w art. 85 ust. 1 u.s.u.s. określenie: "nie ustalił prawa do świadczenia" oznacza zarówno niewydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak i wydanie decyzji odmawiającej przyznania świadczenia, mimo spełnienia warunków do jego uzyskania (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 22 stycznia 2013 roku, sygn. akt III AUa 1224/12). Sąd zauważył też, że odsetki nie są odrębnym świadczeniem z ubezpieczenia społecznego, lecz świadczeniem akcesoryjnym, które w wypadku zaistnienia określonych w ustawie warunków powinno być przyznane i wypłacone przez organ rentowy bez wniosku ubezpieczonego (wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 19 grudnia 2012 roku, sygn. akt III AUa 1008/12).

Konieczną przesłanką ustalenia odpowiedzialności organu ubezpieczeniowego jest naruszenie przez ten organ przepisów prawa materialnego, określającego przesłanki nabycia świadczenia oraz stwierdzenie tego naruszenia prawomocnym wyrokiem sądu, zmieniającym decyzję organu rentowego i przyznającym sporne świadczenie. Celem postępowania toczącego się na skutek odwołania od decyzji organu rentowego jest zweryfikowanie ustaleń poczynionych przy jej wydaniu. Weryfikacja ta choć nie musi wiązać się z przeprowadzaniem nowych dowodów, często jest także wynikiem przeprowadzonego przez Sąd postępowania dowodowego, którego wynik de facto decyduje o sposobie rozstrzygnięcia sprawy. Sąd może także wydać wyrok opierając się wyłącznie na dowodach, którymi dysponował organ rentowy. Nieuzasadnionym wówczas byłoby przyjęcie, iż okoliczności konieczne do wydania decyzji zostały wyjaśnione dopiero w postępowaniu sądowym, albowiem istniały one już w czasie jej wydania. Nie zostały jednak prawidłowo ocenione na skutek niedostatecznego ich rozeznania przez organ rentowy z przyczyn od niego zależnych. Stanowisko judykatury wskazuje również precyzyjnie kierunek interpretacji powyższych przepisów. Organ rentowy ponosi odpowiedzialność za odmowę przyznania świadczenia, jeżeli niezbędne okoliczności faktyczne uzasadniające nabycie prawa zostały ustalone w postępowaniu przed tym organem a odmowa przyznania świadczenia jest wynikiem błędu w wykładni lub zastosowaniu prawa materialnego. W takim przypadku późniejsze wydanie prawomocnego wyroku sądu ubezpieczeń społecznych przyznającego świadczenie i wpływ tego wyroku do organu rentowego nie mają znaczenia dla biegu terminu do wydania decyzji, od upływu którego ubezpieczonemu przysługują odsetki (art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, w związku z art. 118 ust. 1 i 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych) (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2010 roku, sygn. akt I UK 345/09). Jeżeli bowiem organ rentowy dokonał nieprawidłowej wykładni lub błędnego zastosowania prawa, to ubezpieczonemu należą się odsetki od kwoty świadczenia przyznanego wyrokiem sądu liczone od upływu terminu, w którym organ rentowy powinien był wydać prawidłową decyzję uwzględniającą wniosek (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2010 roku, sygn. akt III UK 20/10).

Ponadto wykładnia systemowa art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS prowadzi do wniosku, że na potrzeby ustalenia odpowiedzialności organu rentowego z tytułu opóźnienia w ustaleniu lub wypłacie świadczeń, sens wyrażonej w tym przepisie normy prawnej jest następujący: „za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, uznaje się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia, o ile za nieustalenie tych okoliczności odpowiedzialności nie ponosi organ rentowy”. Omawiany przepis może zatem dotyczyć wyłącznie takiej sytuacji, w której dla wykazania okoliczności, która miałaby wpływ na prawo do świadczenia lub na jego wysokość, dopiero w postępowaniu sądowym zostałyby przedstawione odpowiednie dowody, z których strona mogła skorzystać już w postępowaniu przed organem rentowym, lecz tego nie uczyniła (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 26 września 2006 roku, sygn. akt III AUa 1126/05).

Sąd zważył również, że w stosunkach opartych na prawie ubezpieczeń społecznych odsetki od opóźnionego świadczenia uregulowane są na potrzeby tego prawa wyczerpująco, bez możliwości odwoływania się - poza określeniem wysokości odsetek - do przepisów prawa cywilnego. Zawarte w art. 85 ust. 1 u.s.u.s. określenie: „nie ustalił prawa do świadczenia” oznacza zarówno niewydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak i wydanie

decyzji odmawiającej przyznania świadczenia, mimo spełnienia warunków do jego uzyskania. Odsetki należą się za czas opóźnienia, tj. poczynając od dnia wymagalności długu, a kończąc na dniu jego zapłaty. Na ten zamknięty okres składają się poszczególne dni opóźnienia, a należność z tytułu odsetek narasta sukcesywnie, podwyższa się bowiem z każdym dniem o stosowną kwotę pieniężną. W prawie ubezpieczeń społecznych dniem zapłaty jest dzień określony w § 2 ust. 6 rozporządzenia z dnia 1 lutego 1999 roku w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 1999 r. nr 12 poz. 104 ze zm., dalej: rozporządzenie), tj. dzień przekazania należności na pocztę lub do banku (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 września 2011 roku, sygn. akt II UK 22/11).

Opierając się na powyższych rozważaniach zdaniem Sądu należy stwierdzić, że decyzja z dnia 27 maja 2016 roku, na podstawie której organ rentowy nie wypłacił odsetek na rzecz ubezpieczonego W. C. jest błędna.

Wprawdzie Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w wyroku z dnia 14 kwietnia 2016 roku nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego za opóźnienie w wypłacie świadczenia rentowego, jednak okoliczność ta nie ma znaczenia dla ustalenia prawa ubezpieczonego do odsetek. Zgodnie z aprobowanym przez tutejszy Sąd stanowiskiem Sądu Najwyższego, wyrażonym w Uchwale z dnia 24 marca 2011 roku (sygn. I UZP 2/11), **brak orzeczenia organu odwoławczego o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, o którym mowa w art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie pozbawia ubezpieczonego prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia.**

Przechodząc natomiast do meritum tj. kwestii związanej z odpowiedzialnością organu rentowego za opóźnienie w przyznaniu świadczenia rentowego - to bezspornym jest, że za zaistniałe opóźnienie wyłączną odpowiedzialność ponosi organ rentowy.

W ocenie Sądu Okręgowego organ rentowy już przy pierwszym badaniu sprawy, mógł wydać prawidłową decyzję o przyznaniu ubezpieczonemu prawa do świadczenia rentowego. Jak wynika to bowiem z materiału dowodowego (w postaci dokumentacji medycznej znajdującej się w aktach sprawy), już na etapie postępowania administracyjnego możliwe było stwierdzenie występowania u odwołującego poważnych dysfunkcji, które powodowały całkowitą niezdolność do pracy.

Ponadto zważyć należy, że organ rentowy dysponował obszerną dokumentacją medyczną odwołującego opisującą jego schorzenia, która umożliwiała wydanie prawidłowej decyzji o przyznaniu ubezpieczonemu prawa do świadczenia rentowego.

W związku z powyższym Sąd uznał, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, a tym samym ubezpieczonemu przysługuje prawo do odsetek.

Nadto w ocenie Sądu odpowiedzialności organu rentowego nie wyłącza też fakt, iż postępowanie w sprawie przyznania prawa ubezpieczonemu do renty trwało niemal 2 lata, a w sprawie zostało powołanych czterech biegłych, bowiem kluczowe dla ustalenia prawa do odsetek jest to, iż organ rentowy mógł wydać prawidłową decyzję już pod koniec 2014 roku.

Dlatego też Sąd uznał, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, a tym samym ubezpieczonemu zgodnie przywołanymi powyżej przepisami przysługuje prawo do odsetek za okres od dnia ustania prawa do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy przyznanej decyzją z dnia 25 października 2012 roku tj. od dnia 1 października 2014 roku do dnia zapłaty.

Z tych właśnie przyczyn, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

ZARZĄDZENIE

(...)

(...)